

Stjernebilleder og stjernes kud over Hammeren

Fredag den 9. august 2019 havde Danmarks Naturfredningsforening Bornholm samt Naturhistorisk Forening for Bornholm inviteret sine medlemmer på en tur med **Hans-Jørgen Olsen** til Hammeren for at man kunne blive indviet i et af årstidens helt store naturscenerier på himlen – de utallige stjernes kud på denne aften og de kommende dage, samt en gennemgang af himmelhvælvets mange stjernetegn.

Baggrunden er den, at jorden i disse dage bevæger sig igennem kometen Swift Tutttles bane, hvor støv i mindre og større partikler brænder op i jordens atmosfære som – netop stjernes kud.

Perseiderne, som disse stjernes kud kaldes, ses hvert år i august over en periode på nogle dage. Stjernes kuddene ser ud til hovedsagelig at komme fra stjernebilledet **Perseus**, men reelt kan de ses overalt på himlen.

Netop fordi intensiteten er størst i dagene omkring den 10. august, Sankt Laurentius' dag kaldes de også for "**Sankt Laurentii tårer**".

Ekskursionen, der var besøgt af 20 interesserede medlemmer startede allerede kl. 2100, og da himlen først blev rigtig mørk omkring kl. 2200 med mulighed for at se de klareste stjernebilleder, orienterede lederen generelt om meteoror med udgangspunkt i den såkaldte meteorit, der først på aftenen 17. januar 2009 lyste himlen op over det meste af Danmark og omgivende lande.

Meteor styrtede nok i Østersøen

NATURFÆNOMEN

Den meteor, der lørdag aften bragede ned gennem atmosfæren og oplyste himlen over det sydlige Danmark, er sandsynligvis forsvundet i Østersøen.

Sådan tegner det i hvert fald umiddelbart efter de mange rapporter fra folk, der så det voldsomme lysglimt og hørte braget fra nedslaget, oplyser Michael Linden-Vørnle fra Tycho Brahe Planetarium i København.

– De observationer, vi har fået ind, og den videooptagelse fra Sverige, vi har set, peger på et sted i Østersøen syd for Lolland-Falster. Det passer også med, at ildkuglen blev set af en mand i Gedser, sagde Linden-Vørnle søndag eftermiddag til Ritzau.

Meteoror blev observeret fra Skåne, Bornholm og det sydøstlige Danmark, ligesom det blændende, blågrønne lys på aftenhimmelen blev observeret af en dansker, som arbejder i det nordlige Polen.

Meldinger. Der var søndag kommet næsten 300 indberetninger om fænomenet til Dansk Ildkuglecentral, som drives af Tycho Brahe Planetarium, Geologisk Museum og Astronomisk

Tycho Brahe Planetarium. Arkivfoto

Nogle er så gamle, at de kan give oplysninger om solsystemets skabelshistorie. Men det er yderst sjældent, at stumperne bliver fundet.

– Statistisk set er chancen for at finde noget meget ringe, selv om man kan udpege nedfaldsområdet. Det skal nærmest være noget med, at der ligger en sten oven i bulen i et tag på en bil. Hvis sådan en sten falder ned i en dansk pløjemark, har du jo ikke en jordisk chance for at finde den, siger Michael Linden-Vørnle.

Ildkugler. Det sker et par gange om året, at der rapporteres om meteoror. Ildkugler af samme lysstyrke som fuldmanden forekommer ifølge beregninger med omkring fem måneders mellemrum i gennemsnit, men fænomenet er ikke sjældent, understreger han.

– Det er langt fra alle, der observeres. Størstedelen af Jorden er trods alt ubeboet, enten fordi det er hav eller tyndt befolkede områder, og halvdelen af ildkuglerne kommer i dagslys, så det er svært at sige, hvor mange der egentlig er, siger astrofysikeren.

ritzau

Selskab i forening. Og det er mange, bemærker Michael Linden-Vørnle.

– Heldigvis er der efterhånden mange mennesker, der ved, hvor de skal henvende sig med sådanne informationer – endda uden at vi selv har bedt folk sende oplysninger ind, tilføjer han.

Meteoror – eller stjernes kud – er

sten, som kommer ind i Jordens atmosfære, og som på grund af deres enorme hastighed trækker lysende ildspor efter sig på himlen. Oftest brænder klippestykkerne op, inden de rammer vores planet, men det sker, at de når helskindede ned på jordoverfladen – hvorefter de betegnes meteoritter.

Omtale i Bornholms Tidende mandag den 19. januar 2009

Rester efter denne meteorit blev efterfølgende fundet i nærheden af Maribo og er herefter blevet benævnt "**Maribo-meteoriten**", som Hans-Jørgen selv observerede fra sin sygeseng på Rigshospitalet!

Videre gik snakken til andre eksempler på meteornedslag, som f.eks. den, der for 365 millioner år siden faldt ned i den nuværende **Siljansøen**, som danner Europas største krater med en diameter på 50 km.

Meteornedslaget på **Yucatan-halvøen** i den mexicanske golf for 65 millioner år siden efterfulgtes af et krater på 180 km i diameter – og det var det nedslag, der antages for at have været årsag til dinosaurernes uddøen!

Jordklodens største meteorkrater finder man i Sydafrika, **Vredefort**, som er omkring 300 km i diameter, og som blev dannet for 2,2 milliarder år siden!

Hans-Jørgen Olsen er en naturhistoriker med mange interesser, og det kom deltagerne til gode, da man i en halv times tid blev introduceret til de flagermus, der i det tilstundende mørke søgte føde over Hammersøen.

Der var mulighed for at observere og høre både brun flagermus og sydflagermus, men det var vandflagermusene der imponerede med deres præstationer lavt over vandfladen, mens sydflagermusens klikkelyde hidrørte fra Hans Jørgens mobiltelefons ringetone!

Videre i stjernebilledernes tegn øste lederen af sin enorme viden om den nordiske mytologis mange himmelskabninger og pegede dem ud på den let overskyede himmel.

Aftenen var lun, men desværre vanskeliggjorde det tynde lag skyer den fuldendte nydelse af stjernebillederne og –skuddene.

Efter to timers oplæring i nattens lyde og himmeltegn opløstes ekskursionen med lederens håb og ønske om, at de kommende nætter ville blive klarere – og det blev de, selvom den tiltagende månens lys slørede noget for den helt optimale midnatsforestilling af stjerneskyer – helgenen Sankt Laurentii tårer!

